

Организација рачунара – Колоквијум

1.(15) Посматра се део рачунара који чине меморија и процесор.

Меморија је капацитета 64КВ. Ширина меморијске речи је 1 бајт.

Процесор је са једноадресним форматом инструкција. Подаци су целобројне величине са знаком дужине 2 бајта. Подаци у меморији заузимају две суседне меморијске локације, при чему се млађи бајт налази на вишој, а старији бајт на нижој адреси.

У процесору постоји програмски бројач РС дужине 2 бајта, адресни регистар меморије MAR дужине 2 бајта, прихватни регистар податка меморије MBR дужине 1 бајт, прихватни регистар инструкције IR дужине 4 бајта, акумулатор А дужине 2 бајта, прихватни регистар податка В дужине 2 бајта, регистри опште намене R0 до R7 дужине 2 бајта, програмска статусна реч PSW дужине 1 бајт, указивач на врх стека SP дужине 2 бајта. Инструкције су дужине 1, 2, 3 или 4 бајта.

Битови 7, 6, 5 и 4 првог бајта инструкције су 0000 за све инструкције скока, док се битовима 3 до 0 првог бајта инструкција специфицира код операције за инструкције скока и то на следећи начин: 00000001-инструкција условног скока уколико је резултат нула (JZ), 00000010-инструкција безусловног скока (JMP) и 00000011-инструкција скока на потпрограм (JSR). Адреса скока је дата 2 и 3 бајтом инструкције, при чему је старији бајт адресе скока дат другим, а млађи бајт трећим бајтом инструкције. Дужина инструкција је 3 бајта.

Битови 7, 6, 5 и 4 првог бајта инструкције су 1111 за безадресне инструкције, док се битовима 3 до 0 првог бајта инструкција специфицира код операције за безадресне инструкције и то на следећи начин: 11110001-инструкција повратка из потпрограма (RTS), 11110010-инструкција повратка из прекидне рутине (RTI) и 11110011-инструкција декрементирања садржаја акумулатора (DECA). Дужина инструкција је 1 бајт.

Битови 7, 6, 5 и 4 првог бајта инструкције су 0001 за адресне инструкције, док се битовима 3 до 0 првог бајта инструкција специфицира код операције и то на следећи начин: 00010001-инструкција преноса у акумулатор (LOAD), 00010010-инструкција преноса из акумулатора (STORE), 00010011-логичка инструкција логичког множења (AND), 00010100-аритметичка инструкција одузимања (SUB) и 00010101-аритметичка инструкција сабирања (ADD). Начини адресирања су специфицирани битовима 7, 6, 5 и 4 другог бајта инструкције и то на следећи начин: 0000-регистарско директно адресирање, 0001-регистарско индиректно адресирање, 0010-меморијско директно адресирање, 0011-меморијско индиректно адресирање и 0100-непосредно адресирање. Код регистарског директног адресирања и регистарског индиректног адресирања битови 3, 2 и 1 првог бајта инструкције се користе за адресирање једног од регистра опште намене R0 до R7. Бит 0 другог бајта инструкције се не користи. Дужина инструкције је 2 бајт. Код меморијског директног и индиректног адресирања 16 битна адреса меморијске локације је дата трећим и четвртим бајтом инструкције, при чему је старији бајт адресе дат трећим бајтом, а млађи бајт четвртим бајтом инструкције. Битови од 3 до 0 другог бајта инструкције се не користе. Дужина инструкције је 4 бајта. Код непосредног адресирања 16 битни операнд је дат трећим и четвртим бајтом инструкције, при чему је старији бајт операнда дат трећим бајтом, а млађи бајт четвртим бајтом инструкције. Битови од 3 до 0 другог бајта инструкције се не користе. Дужина инструкције је 4 бајта.

Стек расте према нижим меморијским локацијама, а регистар SP указује на прву слободну меморијску локацију.

На индикаторе у програмској статусној речи утичу следеће инструкције: LOAD и AND на N и Z, SUB, ADD и DECA на N, Z, V и C.

Садржај дела меморије:

ЛОКАЦИЈА:	0000h	0001h	0002h	0003h	0004h	0005h	0006h	0007h	0008h	0009h
САДРЖАЈ:	01h	00h	00h	00h	00h	00h	00h	04h	06h	00h
ЛОКАЦИЈА:	0100h	0101h	0102h	0103h	0104h	0105h	0106h	0107h	0108h	0109h
САДРЖАЈ:	F3h	01h	10h	00h	F3h	F3h	12h	20h	00h	08h
ЛОКАЦИЈА:	1000h	1001h	1002h	1003h	1004h	1005h	1006h	1007h	1008h	1009h
САДРЖАЈ:	15h	30h	10h	1Ch	13h	02h	12h	20h	00h	08h
ЛОКАЦИЈА:	100Ah	100Bh	100Ch	100Dh	100Eh	100Fh	1010h	1011h	1012h	1013h
САДРЖАЈ:	51h	60h	98h	00h	18h	20h	38h	01h	10h	A8h
ЛОКАЦИЈА:	1014h	1015h	1016h	1017h	1018h	1019h	101Ah	101Bh	101Ch	101Dh
САДРЖАЈ:	80h	03h	D2h	51h	D2h	10h	02h	00h	10h	14h

Ако је PC=0100h, SP=F000h, A=0001h, R1=0001h, R2=0002h, N=0, Z=0, V=0 и C=0. Извршити 5 сукцесивних наредби и за сваку наредбу је потребно попунити један ред у табелама чија су заглавља дата у наставку.

Фаза читања инструкције:

Рб.	Адресе са којих је прочитана инструкција	IR _{31..24}	IR _{23..16}	IR _{15..8}	IR _{7..0}	Инструкција	Садржај промењених регистара

Фаза одређивања адресе операнда и читање операнда:

Рб.	Адресе са којих је прочитана адреса операнда	Адресе са којих је прочитан операнд	Операнд	Садржај промењених регистара

Фаза извршавања:

Рб.	Адресе којима се приступа у фази извршавања	A	N	Z	V	C	Садржај промењених регистара и меморијских локација

2.(15) Адресни простор неког рачунара је величине 128KB, адресбилна јединица је 16 битна реч. Подаци су целобројне величине без знака дужине 16 бита. Процесор је једноадресни, улазно-излазни и меморијски адресни простори су раздвојени, а механизам прекида је векторисан. IV табела има четири улаза. Регистар IVTP има вредност 0h. Процесор поседује две улазне линије за спољне маскирајуће прекиде, IRQM0 и IRQM1, при чему је IRQM1 вишег приоритета, и једну улазну линију за спољне немаскирајуће прекиде, IRQN. Њима су придружени улази 0, 1 и 2 у IV табели, респективно. На линије IRQM0 и IRQM1 су везане периферије PER0 и PER1, респективно. Адресе шеснаестобитних регистара у којима се чувају бројеви улаза PER0 и PER1 су 1000h и 2000h. Не прихвата се прекид истог нивоа приоритета. Улаз 3 у IV табели се употребљава у свим осталим случајевима. У PSW-у постоји бит I (*Interrupt Enable*) који се поставља на 0 у току фазе опслуживања прекида и одређен број L бита који се постављају на ниво приоритета прекидне рутине на коју се скаче у току фазе опслуживања прекида за спољне маскирајуће прекиде. Инструкције INT, INTE, INTD и RTI не реагују на прекид. Регистри ACC и PSW су величине 2 бајта. Стек расте од нижих ка вишим адресама у меморији, а регистар SP указује на прву слободну локацију. При прекиду се на стеку чувају PSW и PC, тим редом. Главни програм је дат на слици 1, прекидне рутине на слици 2, а садржај дела меморијског адресног простора почев од адресе 0 дат је на слици 3. Инструкција на адреси 0100h означена је као 1. (прва) по редоследу извршавања, а свака следећа инструкција која се извршава означена је следећим редним бројем. У току извршавања 2. инструкције стиже захтев за прекидом по линији IRQM1, у току току извршавања 4. инструкције стиже захтев за прекид по линији IRQM0 и у току извршавања 5. инструкције стиже захтев за прекид по линији IRQN. На почетку су сви бити PSW-а постављени на 0, осим бита I који је постављен на 1. Почетни садржај акумулатора је 0000h. Све вредности на сликама су хексадециманалне.

Слика 1	Адреса	Инструкција	Слика 2	Адреса	Инструкција	Адреса	Инструкција	Слика 3	Адреса	Садржај
	0100	LOAD #1		1000	LSL		1008	ADD #1	0000	1000
	0103	STORE 3000		1001	RTI		100B	SUB #1	0001	1002
	0106	INT #3		1002	INTE		100E	RTI	0002	1007
	0109	INTD		1003	ADD #1		100F	INC	0003	100F
	010A	HALT		1006	RTI		1010	STORE 3000	...	
				1007	INTE		1013	RTI		

- а) (1) Колика је величина IV табеле у бајтовима?
- б) (3) Написати кратак програм који обезбеђује да се приликом обраде захтева за прекид од периферија PER0 и PER1 скаче на прекидну рутину чија је адреса дата у улазу 3 IV табеле.
- в) (8) Написати секвенцу адреса наредби које се редом извршавају, почев од адресе 0100h. Резултат дати табеларно тако да табела садржи редни број инструкције, адресу на којој започиње инструкција, саму инструкцију, садржај акумулатора након извршења инструкције, вредности свих познатих бита унутар програмске статусне речи и изглед стека. Резултат дати након фазе извршења инструкције и уколико је у фази опслуживања прекида прихваћен прекид и након фазе опслуживања прекида. Табела:

Рб	Адреса	Инструкција	ACC	Стек	I	L	PRIRRN	PRIRRO	PRIRR1
0	-	-	0000	-	1	*	-	-	-

* - Одређени број L бита.

- г) (3) Која вредност се налази на меморијској локацији 3000h након извршеног програма?

Напомене: На колоквијуму нису дозвољена никаква помоћна средства, ни калкулатори ни литература, може се писати графитном оловком. Колоквијум траје 90 минута.